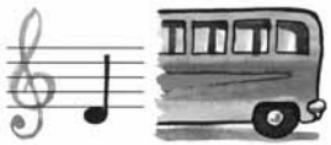

Растко Ђирић

ШТА ЈЕ

РЕ (нота) + (авто)БУС = РЕБУС

КЊИГА ТРЕКА

Од истог аутора / Библиотека ЕТ:

СЛОВА КЕНТАУРИ ПАНГРАМИ

Библиотека ПОУЧНИК:
СВОЈЕРУЧНИ ЗОО

АНАТОМИЈА СВАКОДНЕВНОГ ЖИВОТА
ПРИРУЧНИК ЗА ОДБРАНУ И ЗАШТИТУ ОД АЛА И БАУКА
ПРИРУЧНИК ЗА ДОВИЛЉИВО СПУТАВАЊЕ
ТЕЛЕФОНСКИ ВИЦЕВИ
НЕВИДЉИВЕ И СЛАБО ВИДЉИВЕ ЖИВОТИЋСКЕ ВРСТЕ
ВИЛИНСКИ ШАХ
КРИЦАЛИЦА ЗА ПИНГ ПОНГ ЛОПТИЦЕ
МЕТА-ФОРЕ
ИЗБЕЗУМЉЕНЕ БАСНЕ

Библиотека ТРИ ТАЧКЕ:
ПРИРУЧНИК ЗА ГАЈЕЊЕ ДОМАЋЕГ МЕТАМОРФА

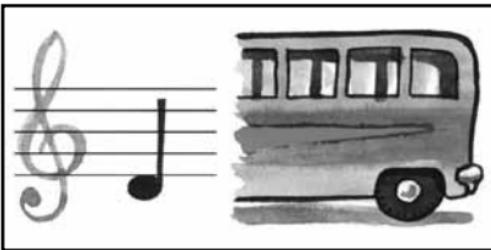
Лектор: Недељка Стапић

Аутор се захваљује Зефирину Грасију, Милани Пилетић,
Владану Вучковићу, Гордани Марјановић, професору Небету и
Бранку Коцкици.

Штампа: БЕОПРЕС, Београд, 2003.

Растко Ђирић

ШТА ЈЕ

РЕБУС је загонетка код које се речи (или делови речи) замењују сликама или знаковима (словима, бројевима...).

Реч ребус настала је у Француској, у 16. веку, а води порекло од латинског RES – ствар, што буквално значи – помоћу ствари. Могуће је да је настала од латинског израза non verbis sed rebus, (не помоћу речи, већ помоћу ствари).

Ребуси настоје да сакрију своје значење и зато највише личе на тајно писмо – крипто-графију. Криптографија је коришћена и развијана највише у војне сврхе – било је потребно да се тајност порука сачува чак и ако падну у руке непријатељу.

у обичном животу, тајна писма користе највише љубавници и деца: први да би њихове поруке остале строго интимне, изван радозналих погледа, а други из чисте забаве и игре. Ребуси јесу забава, али и корисна гимнастика за мозак.

Најједноставнији ребус је онај код кога се делови речи једноставно замене сликама:

или

(Решења свих ребуса налазе се на страни 32)

Међутим, ретко се дешава да се слике могу употребити »без остатка«. Ако од неке речи треба одузети слово, испред или иза ставља се зарез који је својим репићем окренут ка слици. Зашто баш зарез? Па зарез је, у писању, већ усвојен као знак који се ставља у реч кад неко слово недостаје, као код речи »'ајде«, или код скраћеног писања година, на пример '69. Ово

правило потребно је због тога што у ребусу с већим бројем елемената лако може да дође до забуне да ли се зарез односи на претходну или следећу слику.

Ево једног не тако лаког ребуса из »Златне књиге« објављене 1932. године.

Поред визуелних, постоје и литерарни ребуси, најчешће у облику песме за децу. Слике, уместо да се нацртају, описиване су речима. Покушајте да »решите« ову песмицу Чика Јове Змаја:

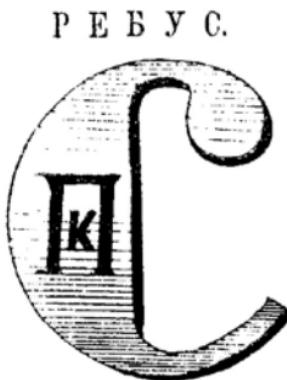
*Што ми јрва юла знаци,
У вођу ћеш, браће, наћи,
Реч сам врло крајка,
А јознайта свима;
Што зреље које воће,
То ме више има.
Друга ј' юла јрава сјрава,
Чисто човек да се чуди
Е, што моју чинић' људи.
Кад сасијавши обе юле,
Што се онда сјвара?
Један мудрац ђрчики
из времена сјара.*

Ево још једног литерарног ребуса, ребуса–изреке. Духовити Сомборци сами о себи у шали кажу: »Сомборац – више сом него борац«.

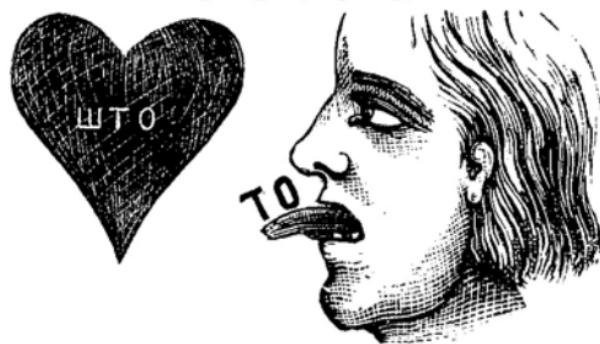
Ребус се најчешће поиграва међусобним односима слова или слика (примери су из првих бројева Чика Јовиног часописа »Невен« из 1880):

РЕБУС.
а а а а а а а
а а а а а а
а а а а а а
а а а а а а
а а а а а а
а а а а а а
а а а а а а
а а а а а а
а а а а а а
а а а а а а

РЕБУС.
ч ч ч
ч ч ч
ч Т ч
ч ч ч
ч ч ч
ч ч ч

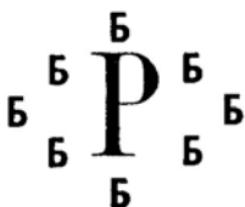

РЕБУС.

ОО Б УЈАК

РЕБУС.

Решење можете добити и пребројавањем једнаких елемената:

АО АО АО АО АО

Такође и ако нечега у ребусу нема:

_ИПЕЛА

У енглеском језику изговарање појединых слова може се заменити појмовима.

1 4 U 1 4 me

(one for you, one for me – један теби, један мени),
или:

I C U R YY 4 me

(I see you are too wise for me – видим да си за мене препаметан).

КАКО ЈЕ ПОЧЕЛО

Текстови исписани египатским хијероглифима, кинеским идеограмима или писмом Маја по облику на први поглед личе на ребусе, али то нису – у питању је сликовно писмо код кога слике означавају договорен ликовни израз гласова или слогова и немају буквально значење нацртаних предмета и појмова. Код ребуса су слике и знакови сами по себи тачно оно што јесу – тек у међусобним везама на неочекиван и забаван начин граде нов појам или реченицу.

Клеопатра II,
краљица
Египта (69–30
год. пре н. е)

кров

жена

мирноћа

север

њено дете

шчепати

Стари Грци често су користили сличност имена својих градова или острва са другим појмовима и представљали их на новцу у облику својих »двојника« који су били лакши за визуелно приказивање и за памћење. Тако је грчка колонија Селинус на Сицилији, чије је име настало од имена дивљег першуна који је тамо растао, на новчићу била представљена сликом те биљке.

Селинус, (530–500. пре н.е.)
аверс

Родос, (384–109. пре н.е.)
реверс

Исто тако, Родос је имао рељеф руже, Мелос нар, а град Анкона савијену руку јер је реч ангкон значила – савијен. Ребуси, као и друге сликовне представе, били су веома корисни тамо где је већина људи била неписмена.

Погледајте два словна ребуса из старог Рима: први користи предлог SUPER (НАД) и поставља слогове један изнад другог; други удвојава и утројава слогове (TER = трипут; BIS = двапут):

O QUID TUÆ
BÆ EST BIÆ

O SUPERBE QUID SUPEREST TUAE
SUPERBIAE? Ти, ташти човече, хоће ли ишта
остати од твог поноса?

RA RAM
RA ES ET IN RAM II
RA RAM

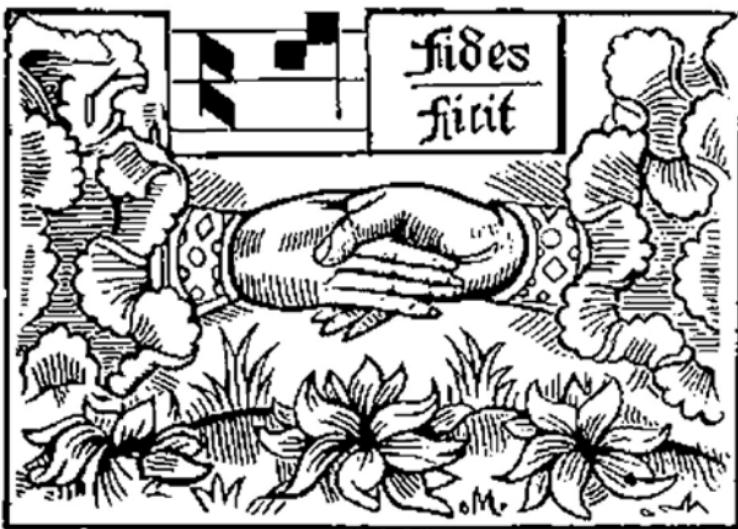
TERRA ES ET IN TERRAM IBIS
Земља си и у земљу ћеш се вратити.

У средњем веку у Енглеској ребуси су постали популарни за владавине Едварда III и коришћени приликом састављања грбова. Хералдички печат опата од Ремсија (Ramsey) састојао се од слике овна у мору: ram (рем) = ован; sea (си) = море, а презиме Честер (Chester) било је замењено грудима (chest) на којима је звезда (star).

На слици је грб Оксфорда (ox = во; ford = газ).

Извесни Роберт Лонгтон, који је поклонио нове прозоре својој бившој школи – Краљевском колеџу у Оксфорду – потписао се на сваком тако што је слова TON невероватно издужио (long = дугачак), дакле: Long-ton.

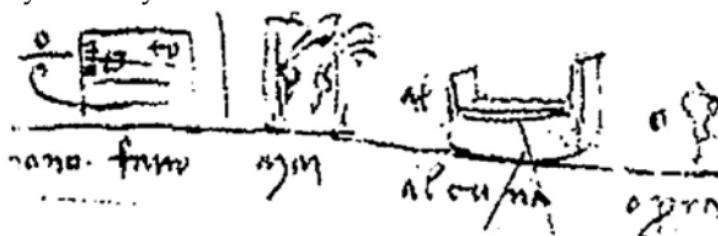
Ево још једног средњовековног ребуса – заправо, ребус се налази само на средини горњег дела слике; велика илустрација сугерише одговор. СОЛ и ЛА су ноте, док се реч fides налази НА речи ficit: Sol La fides sus ficit = Sola fides sufficit, што значи: Довољна је само вера (за спас душе).

ЛЕОНАРДО, БАХ И КЕРОЛ

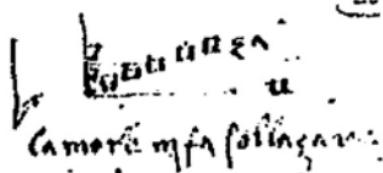
Леонардо да Винчи волео је игре речима и међу његовим белешкама пронађено је и неколико ребуса:

1) IN + felice/felce (папрат) + setaccio (сито) + perla (бисер) + more (купине) = INFELICE SE TACCIO PER L'AMORE (Несрећан, ако због љубави ћутим)

2) Nono (деветина) + Fa (нота) + TO + mai/ramoscelli (гранчице) + AL + cuna (колевка) + O + pera (крушка) = NON HO FATTO MAI ALCUNA OPERA (Никада нисам никакво дело створио)

3) L'amo (удица) + Re, Mi, Fa, Sol, La (ноте) + ZA + Re (опет нота) = L'AMORE MI FA SOLLAZZARE (Љубав ме разгальује)

4) Col + padella (тигањ); more (купине) + MAL + collo (врат) + CATO = COLPA DELL'AMORE
MAL COLLOCATO (Кривицу сноси љубав упућена на погрешну страну)

5) O + pera (крушка) = OPERA (Дело)

6) OR (час?) + CHI + campanelle (звекири) + fiamme (ватре) + DE + l'amo (удица) + re (нота) = OR CHI CAMPA NELLE FIAMME DELL'AMORE? (Ако да преживи у љубавном огњу?)

Ево и једног необичног музичког примера. У својој композицији »Фуга XV« из »Уметности фуге« Јохан Себастијан Бах уградио је своје име користећи случајност да су сва слова његовог презимена истовремено и називи нота. Случај је такође хтео да то буде последње Бахово дело – према речима његовог сина Карла Филипа Емануела – умро је непосредно после записивања ових нота. Ево тог Баховог ребусног последњег »потписа« из 1750. године:

235

The musical score consists of three staves. The top two staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The music is in common time. The notes highlighted are: B (low), A (middle), C (middle), and H (high).

У осамнаестом веку појавиле су се такозване хијероглифске библије. Одређене речи биле су замењене сликом како би се деци олакшало читање и учинило забавнијим.

»ЧУДНОВАТА ХИЈЕРОГЛИФСКА БИБЛИЈА или одабрани делови Старог и Новог Завета, представљени сликовитим фигурама, за забаву младежи« (Издао Т. Хоисон, Лондон, 1789).

Књига пророка Авакума I, стих 8:
»КОЊИ ће му бити бржи од РИСОВА (ЛЕОПАРДА) и љући од ВУКОВА увече, велико ће мноштво бити КОЊИКА његовијех, и идући из далека коњици његови долетеће као ОРАО кад хити на лов.«
(Вуков превод)

Ни Луис Керол, писац чувене »Алисе у земљи чуда«, није могао а да се не опроба и у ребусима. У његовом писму девојчици Георгини Вотсон све речи које су могле визуелно да се представе замењио је сликама.

My Ina,

I thought don't give
birthday presents, still .

^{April} ... write a birthday .

^{June} came 2 your 2
I wish U many happy returns
of the day, the met
me, took me for a ,

 My hunted me and
till could hardly

However somehow got

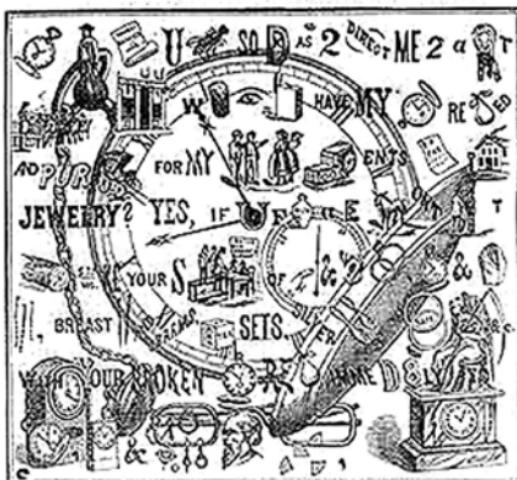
Тако је на почетку писма (Моја драга Ина) реч ДРАГА замењена је сликом јелена јер се реч DEER (јелен) изговара исто као и DEAR (драга).

ПИТА ОД ЗАГОНЕТКИ

Када неки часопис одлучи да објави наградни ребус, он тада мора да буде што тежи – решење је обично нека дугачка реченица. Погледајте овај амерички наградни ребус из 1872...

OLIN'S PRIZE REBUS!

I will present to the first of my LADY CUSTOMERS who will bring me at No. 29 MARKET STREET, LYNN, & correct solution of this REBUS, A HANDSOME GOLD RING. To the first Gentleman, & SET OF GOLD STUDS. To the first Miss, & PAIR OF BRACELETS.

Entered according to Act of Congress, in the year 1872, by CRANE & CO.,
in the Office of the Librarian of Congress, at Washington.

The solution to the above must be enclosed in sealed envelope, with the name, which will be numbered as they are received, and on the 1st of July next, when all the contestants are gathered to be present, the envelope containing the correct solution will be placed in a box, and the name of the person whose name is on it will be given in the Lynn Transcript to the persons entitled to the prizes.

LADIES' GOLD WATCHES, \$25, \$30, \$35, \$40, and upwards.

STEVEN WATCHES, \$12, \$15, \$20, \$30, and upwards.

A LADY'S APPOINTMENT OF PLATED WATCHES, KNIVES, SCISSORS, HAZORNS, POCKET HORN, &c. &c. According to the usual agreement all Jewelry stores in the city are closed on Wednesday and Friday evenings at 6 o'clock.

J. C. OLIN, 29 Market Street, Lynn.

as Notice the Turning Table in the Window.

1333

...ову »Питу од загонетки« начичкану сликама и знаковима политичке садржине из британског »Такмичарског годишњака« из 1930. године...

...и један ребус из 21. века – недавно објављен на страницама Политикиног Забавника, који је рађен по узору на старе »Пите од загонетки«. Решење је једна мудра и запетљана изрека.

ЗАБАВНИКОВ НАГРАДНИ РЕБУС

Данас ребуси нису тако популарни као некада иако на Интернету можете наћи огроман број ребуса (укуцајте »rebus puzzle« у свој претраживач). Најчешће се појављују у дечијим или енигматским часописима, а понекад и као основа неке рекламне кампање.

Реклама неке америчке фирме за производњу гумених калупа на поштанској карти из 1861. садржи хвалисави ребус: eye (око) + XL + awl (шило), што значи: I Excel All – Ja надмашујем све.

Почетком осамдесетих година прошлог века реклама за енглеско пиво марке »Double Diamond« гласила је:

DD 4 U

(»четири« се на енглеском изговара исто као и »за«, а слово »U« као »ви«; дакле – »ДД за вас«). И на сличан начин, године 1983. музички часопис New Musical Express огласио је наступ музичке групе U2 (ју-ту) типографским ребусом:

U2 4U 2C

»U2 for you to see« (»U2 за вас да гледате«).

Сликовитији ребус направио је 1982. године дизајнер Раул Ренд (Raul Rand) за реклами варијанту знака-логотипа компаније IBM (слово »I« – ај – изговара се исто као и »еуе« – око, а слово Б – би – као и »bee« – пчела). Једноставним »читањем« стилизованих слика читалац изговара назив ове фирме.

Ипак, најпознатији ребус и најкопиранији дизајн у историји је »I (LOVE) NY« (»Ја волим Њујорк«) који је 1975. године њујоршко министарство за

трговину наручило од чувеног дизајнера и илустратора Милтона Глејзера (Milton Glaser) као део градске туристичке кампање.

После катастрофе 11. септембра 2001. Глејзер је направио нову варијанту тог логотипа која гласи »Ја волим Њујорк више него икад« на којој црна сенка представља рану изазвану овим догађајем. Затамњени део је на »југозападном делу« срца, што одговара оном делу Менхетна на ком су стајале куле-близнакиње.

•STR8•

је марка козметичких производа. Број осам на енглеском језику изговара се »ејт« што фирмa дајe ново значењe – СТРЕЈТ значи »НА ПРАВОМ ПУТУ«.

"We not erate Saddam Hussein for his actions. We will Mobilize to meet this threat to vital interests in the Persian until an ble solution is reached. Our best strategy is to prepared. Failing that, we ming to kick your ass."

Овај сатирични ребусни текст добио сам 2003. преко и-мејла. Критикујући америчку политику према близком истоку, непознати аутор је одређене речи заменио знаковима америчких петролејских компанија.

XMAS, енглеску скраћеницу за Божић, такође можемо назвати неком врстом ребуса, јер је реч CHRIST замењена са X. Многи верници је сматрају богохулном тумачећи прво слово знаком којим се поништава Божје име, али нису у праву. Прво слово није латинично »икс« већ грчко слово X (хи) које је иницијал Христовог имена на грчком: Χριστός (од овог грчког слова настало је и ћирилично X). Реч »Christmas« потиче из 11. века и значи Христова миса. Скраћеница Xmas настала је касније, у 16. веку, и може се наћи у многим средњовековним илуминираним рукописима.

Покушајте да решите ребус из једног од првих послератних бројева »Политикиног Забавника«.

А ево и ребуса који је недавно објављен у »Политикином Задавнику« као ИЛУСТРАЦИЈА текста о загонеткама. Ауторова намера је била да се ребус састоји од карактеристичних слика које представљају главне теме о којима Задавник пише (пустоловина, фантастика, стрип, енigmatика, природа, уметност...).

САН КАО РЕБУС

Иако на први поглед изгледа само као забава, ребус може да нас уведе у важне и суштинске ствари везане за разумевање једне од највећих тајни – људског ума и дубоких слојева његове подсвести. Снови, који нас најнепосредније, као артешки бунари, повезују са нашом подсвешћу, саопштавају нам своје поруке у облику низа симбола што се сневачу приказују у облику веома личних слика. Дате у одређеном следу, слике из снова најчешће нам се чине као

сасвим произвољне и бесмислене, међутим, оне прате своју унутрашњу логику некаквог примитивног сликовног језика и могу пажљивим рашчлањавањем, уз помоћ сневача и његових асоцијација, да се протумаче. Снови, а то је још и Фројд пре више од сто година приметио у свом делу »Тумачење снов«, заиста веома личе на ребусе. Погледајте само ребус из старог »Забавника« на претходној страни – какве везе имају жир, рак, четке и ноге? У стварном животу никакве, али ако знате принцип којим се ребуси решавају, веза је ту и не можемо оспорити да тај низ слика као целина крије своју важну и мудру поруку.

Последњи ребус открива име аутора ове књижице.

ИЗВОРИ

- Чика Јова Змај: часопис Невен, 1880.
- Чика Јова нашој деци, Београд 1930, стр. 318
- Нусбаум: Индијанци, 1932. (Златна књига, Шарени део)
- Ernst Lehner: Symbols, Signs & Signets, Dover, 1950.
- Политикин Забавник 8, 23. 2. 1952.
- Arnold Arnold: Pictures and Stories from Forgotten Children Books, Dover, 1969.
- Ottfried Neubecker: Heraldry, McGraw-Hill Book, 1977.
- Douglas R. Hofstadter: Gödel, Escher, Bach: An Eternal Golden Braid, Penguin Books, 1980.
- Tony Augarde: The Oxford Guide to Word Games, Oxford 1984.
- Wally Olins: Corporate Identity, Thames & Hudson, 1989.
- Auction Lots of Classical Coins, London, 1994.
- Мирољуб Живковић: Ево руке, пајацо, Политикин Забавник 2380, 31. 10. 1997. (аутор илустрације: РЂ)
- Р. Ђ: Шта је ребус? Политикин Забавник 2646, 25. 10. 2002,
стр. 50-52
- Политикин Забавник 2655, 27. 12. 2002. стр. 47 (аутор: РЂ)
- Steven Heller, Mirko Ilic: Icons in Graphic Design, Thames & Hudson, 2001.
- <http://www.archimedes-lab.org/rebuses.html>
- <http://www.archimedes-lab.org/latin.html>
- http://www.juni-worse-ill.de/j-w-i/j-w-i_rebus.html
- <http://www.csmonitor.com/durable/2000/04/04/p22s1.htm>
- <http://w1.xrefer.com/entry/443602>
- <http://www.dictionary.com/search?q=Rebus>
- <http://www.theclassiccancel.com/n979.jpg>
- <http://theoldentimes.com/rebus2.html>
- http://www.maxent.org/ch/maya_china.html
- http://www.inq7.net/lif/2001/nov/18/lif_1-1.htm
- <http://www.geocities.com/cndbanks/Xmas.html>

РЕШЕЊА РЕБУСА

Стр. 1 и 3 – РЕБУС = нота РЕ + (авто)бус

Стр. 4 – ВОЛИМ ТЕ = I (eye) + love + ju (you)

Стр. 5 – СОМБОР = сом + бор

МИШОЛОВКА = миш + оловка

Стр. 6 – Слогом расту мале ствари, а неслога све поквари = Сло(н) + Г + (с)ом + (х)раст + у М А + леств(ице) + (ш)ари(х) + (вр)ане + сл(он) + (н)ога + С + веп(ар) + О + ква(ка) + ри(с)

Стр. 7 – СОКРАТ = сок + рат

Стр. 8 и 9 – ВОДА (В од А); ЧОКОТ (Ч око Т);

ЧАРШАВ (ча/Р/ша + В); КУПУС (К у П у С); ШТО

НА СРЦУ ТО НА ЈЕЗИКУ; ПАРОБРОД (пар О + Б +

род); БОКОР (Б око Р)

Стр. 10 – ПЕТАО (пет АО)

Решење је: НЕМАЦ – нема Ц.

Стр. 23 – Ако не знам да не знам, мислим да знам; ако не знам да знам, мислим да не знам. (R. D. Laing)
(Ц)ак о НЕ + З на М + да + не + зна(к) + М + мис + лим(уна)да + З на мак + о Н ЕЗ + на М (у)да(в) + З на ММ + (д)ис + лим(ун) + дан + ЕЗ на М

Стр. 25 – У ЛАЖИ СУ КРАТКЕ НОГЕ = у Л А + жи(р)+С у К+ра(к)+(че)тке+ноге

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК = пол + И-ти + (Ми)ки + Н + за(рез) + Б + »ав« + Ник (а)

Стр. 29 – Раствко Ђирић = (х)раст + (о)ко + ђири(ли-ца) + Ђ

РЕБУС је логика, игра,
знање, довитљивост,
радозналост,
памћење, размишљање,
проницљивост, мудрост,
разбибрига... И шта све
још, прочитајте сами